

Наслідки скорочення зовнішньої допомоги США для гуманітарних програм, проєктів з розвитку та програм, що реалізуються урядом України

Огляд

10 березня 2025 року уряд США оголосив про закриття понад 80% всіх програм Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) у всьому світі. Це оголошення з'явилося лише через сім тижнів після початку 90-денної паузи та перегляду зовнішньої допомоги, запроваджених виконавчим указом від 20 січня 2025 року. (Reuters 10/03/2025; WH 20/01/2025).

Допомога, що фінансувалася США – гуманітарна, допомога для розвитку та стабілізації – була призупинена 24 січня. Нова адміністрація США почала надсилати офіційні розпорядження про зупинку діяльності організаціям, що отримували це фінансування. Серед них – українські державні установи, ООН, міжнародні та національні неурядові організації, а також громадські об'єднання. Усім їм було наказано припинити реалізацію програм, що фінансувалися США. (OSW 27/01/2025). 28 січня було оголошено про виняток для «життєво необхідної гуманітарної допомоги» у деяких категоріях програм – зокрема, життєво важливих ліків, медичних послуг, продуктів харчування, притулку та мінімальної матеріальної підтримки, а також постачання і розумних адміністративних витрат для надання такої допомоги – однак впровадження та роз'яснення винятків були неефективними (US DOS 28/01/2025). Деякі організації вже почали отримувати повідомлення про припинення фінансування наприкінці лютого. Водночас окремі обмежені проєкти отримали дозволи на продовження роботи лише наприкінці березня (KII 25/02/2025; IRC 27/02/2025).

З 2022 року Україна була серед країн, які отримували найбільше іноземної допомоги від США. Загальна підтримка гуманітарної сфери, програм з розвитку та державних програм (без урахування військової допомоги) перевищила 38 мільярдів доларів США (FTS accessed 11/03/2025; OIG 12/02/2025; ISAR Ednannia unpublished). Неочікуване призупинення допомоги завдало серйозного удару по роботі гуманітарної сфери, проєктів з

розвитку та державних програм в Україні. Основна частина фінансування надходила через USAID, який працює в Україні з 1992 року та значно посилив підтримку після повномасштабного вторгнення Росії у лютому 2022 року. Завдяки цій допомозі український уряд продовжував роботу та надавав громадянам необхідні послуги. Крім того, гуманітарні програми USAID рятували життя, а програми з розвитку та стабілізаційні ініціативи підтримували незалежні медіа, ключові інфраструктурні проєкти та, частково, аграрний сектор (Kyiv Independent 31/01/2025). Скорочення фінансування матиме серйозні наслідки для гуманітарної сфери, проєктів з розвитку та державних програм. Через загрозу втрати більшості коштів можливі критичні перебої у наданні послуг. Це позбавить тисячі громад базових засобів для існування, поставивши під загрозу як невідкладні гуманітарні потреби, так і довгострокову безпеку та добробут мільйонів українців.

ЗМІСТ

Огляд.....	1
Про звіт	2
Огляд кризових явищ	3
Наслідки для фінансування гуманітарної сфери, проєктів з розвитку та державних програм.....	4
Наслідки для гуманітарного реагування	7
Наслідки для постраждалих	11
Очікувані прогалини у гуманітарній допомозі за напрямками.....	13

ПРО ЗВІТ

У звіті проаналізовано наслідки замороження та скорочення американської допомоги для гуманітарної сфери, проєктів з розвитку та державних програм в Україні. Основна увага приділена впливу на гуманітарне реагування та постраждали громади. Документ має на меті допомогти у плануванні дій донорів і підтримати адвокаційні зусилля постраждалих організацій.

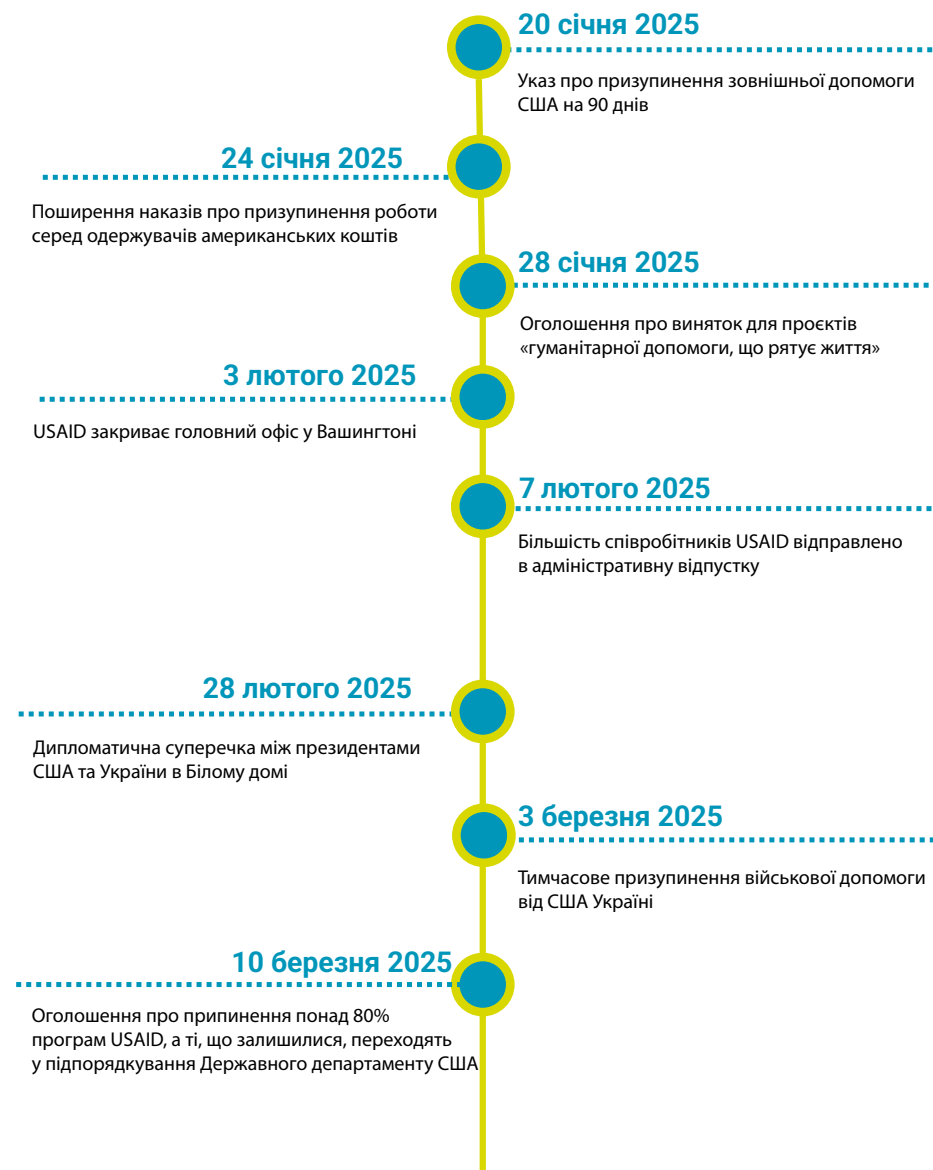
Методологія

звіт базується на аналізі первинних даних, зокрема: 23 інтерв'ю з представниками кластерів, міжнародних (INGO) та національних (NNGO) неурядових організацій, а також уряду України; фокус-груповому обговоренні з українськими громадськими організаціями; огляді міжнародних та українських медіа, аналітичних звітів гуманітарних організацій, організацій з розвитку та стабілізації, а також офіційних документів урядів США та України; аналізі даних кластерів, робочих груп, координаційних платформ НУО; аналізі фінансування за даними Служби фінансового моніторингу ОСНА (FTS) та уряду США.

Обмеження

дані про фінансовий, операційний та програмний вплив скорочень залишаються фрагментованими й неповними. Звіт підготовлено у лютому-березні 2025 року, коли ситуація ще стрімко змінювалася. Інформація про масштаби скорочень неоднорідна, а точні обсяги фінансових скорочень залишаються невизначеними. Наразі невідомо, чи зможуть інші донори компенсувати ці втрати та як організації перерозподілять наявні ресурси. Невизначеність посилюється обмеженнями в комунікації – USAID заборонив деяким НУО публічно обговорювати масштаби та наслідки скорочень. Додатковий фактор ризику – ситуація на фронті, яка визначатиме гуманітарні потреби та можливості їх покриття. Політичні рішення, зокрема щодо майбутньої військової допомоги від міжнародних партнерів та можливих переговорів щодо закінчення війни, впливатимуть на масштаби потреб і відповідь на кризу.

Зображення 1. Хронологія подій

Джерело: ACAPS з використанням даних з WH 20/01/2025; NPR 24/01/2025; US DOS 28/01/2025; The Guardian 3/02/2025; Reuters 5/02/2025; The Guardian 1/03/2025; FT 04/03/2025; Reuters 10/03/2025

ОГЛЯД КРИЗОВИХ ЯВИЩ

- Раптове та різке припинення більшої частини зовнішньої допомоги США призвело до значних прогалин у фінансуванні гуманітарної сфери, проєктів з розвитку та державних програм в Україні. Це поглиблює дефіцит ресурсів і посилює невирішені потреби. Хоча гуманітарне фінансування становить меншу частку порівняно з бюджетною та програмною підтримкою США, воно критично важливе для закриття нагальних потреб, які держава не може покрити самостійно. Одночасне скорочення державного та міжнародного фінансування ще більше перевантажує державні інституції, змушуючи їх шукати підтримку у гуманітарних організацій, які самі відчувають брак ресурсів. Така ситуація загрожує як негайному реагуванню, так і довгостроковій стабільності мільйонів українців.
- Станом на кінець 2024 року USAID реалізовувало 39 програм у сфері гуманітарної допомоги, розвитку та державного управління в Україні з загальним бюджетом 4,28 млрд доларів США. До кінця березня 2025 року активними залишалося лише 1,27 млрд доларів (30%) цих проєктів. Найбільше скорочення відбулося у сфері розвитку, що вдарило по критичних проєктах з енергетичної інфраструктури, системи охорони здоров'я, економічного відновлення, медіа, місцевого самоврядування та громадянського суспільства.
- Станом на 27 березня підтверджено призупинення або загрозу припинення фінансування гуманітарних програм на суму щонайменше 322 млн доларів США. Це вплине на близько 3,5 млн людей, переважно у південних і східних областях. У 2022–2024 роках американська допомога забезпечувала близько 30% всіх координованих гуманітарних програм в Україні. Її скорочення суттєво обмежить можливості реагування на гуманітарні потреби у 2025 році.
- США вже зобов'язалися виділити понад 65 млн доларів США на План гуманітарних потреб і реагування в Україні на 2025 рік, що становить 14,5% від усіх зобов'язаних коштів станом на 30 березня. Виділені кошти забезпечують понад 55% наявного фінансування багаточільової грошової допомоги (MPCA), близько 23% фінансування медичних програм та приблизно 15% фінансування сектору житла. Найбільші прогалини у фінансуванні, ймовірно, будуть у сферах водопостачання, санітарії та гігієни (WASH) і багаточільової грошової допомоги (MPCA) – внески США в ці сектори з 2022 року становили або перевищували 40% загальних наданих коштів. Водночас замороження фінансування вплине на всі кластери та механізми координації.
- Усі гуманітарні кластери, міжнародні та національні неурядові організації, які працюють у сфері гуманітарної допомоги та розвитку, підтвердили, що безпосередньо постраждали від призупинення, а згодом і повного припинення фінансування з боку США. Невизначеність і скорочення фінансування призвели до негайного звільнення працівників, попередження про звільнення, переведення персоналу в адміністративну або неоплачувану відпустку, а також спроб закрити фінансові прогалини за рахунок інших джерел. Деякі організації скоротили штат наполовину. За результатами опитування українських громадських організацій у лютому 2025 року, 25% з них змушені були скоротити персонал, 19% відправили працівників у неоплачувану відпустку, а 42% припинили або частково зупинили реалізацію своїх програм через фінансову кризу.
- Нечітка комунікація з боку USAID щодо призупинення та закриття програм спричинила брак інформації та невизначеність щодо масштабів і наслідків скорочення фінансування. У деяких випадках це призвело до того, що програми призупинили заздалегідь через побоювання, що невиплачені кошти та вже здійснені витрати не будуть відшкодовані. В інших випадках організації змушені були розірвати контракти з персоналом і закрити проєкти, а згодом отримували скасування цих рішень від USAID. Додаткову невизначеність створює обмежений обмін інформацією через комунікаційні обмеження, запроваджені USAID. Ситуація ще більше ускладниться через зниження можливостей оцінки потреб, збору даних і моніторингу після замороження фінансування.
- Найбільш вразливими до скорочення фінансування стануть люди, які проживають у прифронтових районах і регіонах, що найбільше постраждали від війни. Експерти наголошують, що найбільшим викликом стане зменшення можливостей для безпечної евакуації населення. Скорочення фінансування також критично вплине на людей у тимчасово окупованих територіях, оскільки Бюро гуманітарної допомоги USAID (BHA) було одним із головних донорів програм підтримки в цих районах.
- Деякі українські організації, які втратили фінансування через наказ USAID, продовжують працювати без додаткових коштів, керуючись своїм покликанням та потребами людей. Водночас вони зазначають, що фінансова криза суттєво обмежує їхню здатність оплачувати оренду, зарплати та закупівлю необхідного обладнання, що ускладнює надання життєво важливої допомоги. Більшість національних організацій вказують, що без нових джерел фінансування вони не зможуть виконувати той самий обсяг роботи після квітня–травня 2025 року, а деякі з них опинилися на межі закриття. Це ставить під загрозу подальшу локалізацію гуманітарної допомоги в Україні.

НАСЛІДКИ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ, ПРОЄКТІВ З РОЗВИТКУ ТА ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року найбільша частка американської зовнішньої допомоги (понад 30 млрд доларів США) була надана у формі прямої бюджетної підтримки українському уряду, щоб він міг продовжувати роботу та надавати державні послуги. Фінансування розвитку (понад 5 млрд дол. США) було інвестовано в програми, пов'язані з демократією, правами людини та державним управлінням, економічним розвитком, критичною інфраструктурою та охороною здоров'я. Нарешті, понад 3 млрд доларів США було надано в рамках гуманітарної допомоги, що покрило приблизно 30% витрат України на гуманітарне реагування в період з 2022 до кінця 2024 року. (FTS accessed 11/03/2025; OIG 12/02/2025; ISAR Ednannia unpublished; Kyiv Independent 31/01/2025).

USAID працює в Україні з 1992 року та інвестувало значні ресурси в підтримку українського уряду та громадянського суспільства, надаючи їм соціальну, гуманітарну, технічну та фінансову допомогу. Станом на кінець 2024 року USAID реалізовувало в Україні 39 діючих програм із загальним бюджетом 4,28 млрд доларів США (ISAR Ednannia unpublished). Ці програми були поділені на п'ять основних категорій:

- Підтримка демократії, прав людини та державні програми
- програми підтримки критичної інфраструктури
- програми, пов'язані з охороною здоров'я
- підтримка перехідного періоду та гуманітарна допомога.

На кінець березня 2025 року залишилося в силі лише близько 1,27 мільярда доларів США (30%) з цих грантів (USAID 24/03/2025). Раптове призупинення та подальше остаточне закриття більшості програм зовнішньої допомоги США означає значні прогалини у фінансуванні гуманітарних програм, проєктів у сфері розвитку та врядування по всій Україні. (Kyiv Independent 31/01/2025; USAID 19/09/2024).

Наслідки скорочення фінансування гуманітарних програм, програм розвитку та урядових програм тісно пов'язані між собою. Хоча масштаби перебоїв у фінансуванні розвитку та державного сектору залишаються незрозумілими, вони, ймовірно, матимуть значні короткострокові та довгострокові наслідки для спроможності України надавати основні послуги, забезпечуючи збереження високого рівня витратів на оборону та безпеку. Прогалини у наданні послуг, що виникнуть внаслідок цього, ще більше посиляться через скорочення фінансування гуманітарної діяльності, що зменшить спроможність гуманітарних організацій покривати ці прогалини та задовольняти зростаючі гуманітарні потреби.

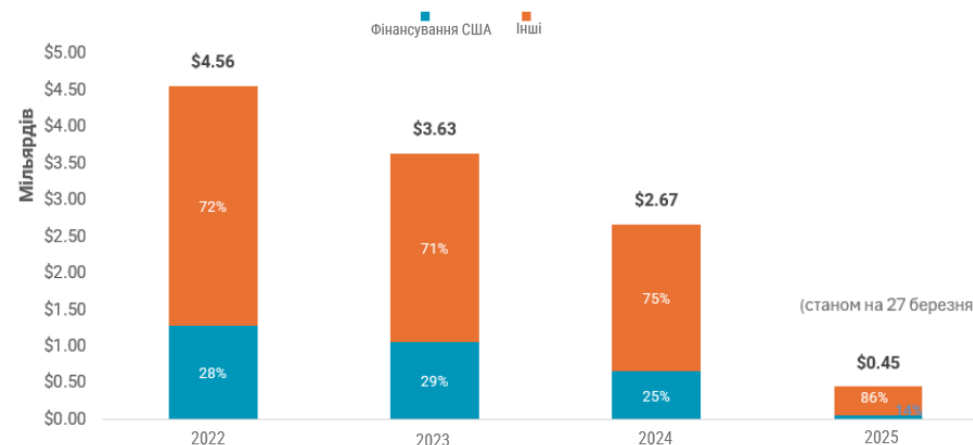
Фінансування гуманітарної сфери

За даними Офісу Генерального інспектора, Конгрес США виділив або іншим чином надав 4,11 млрд доларів США на гуманітарну допомогу Україні з 2022 року через Державний департамент, Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) та Міністерство сільського господарства. (OIG 12/02/2025). Служба фінансового моніторингу зафіксувала надходження понад 3 мільярдів доларів США, наданих на гуманітарне реагування з лютого 2022 року в рамках коштів, виділених USAID та Державним департаментом США. (FTS accessed 11/03/2025).

У першому кварталі 2025 року Бюро з гуманітарної допомоги USAID надало підтримку в отриманні близько 1,1 мільярда доларів США в рамках активних грантів на надання гуманітарної допомоги. (OIG 12/02/2025). Станом на кінець березня щонайменше 322 мільйони доларів США, а ймовірно, і більше, були заморожені та перебували під загрозою скасування (KII 11/03/2025).

Зображення 2. Служба фінансового моніторингу відзвітувала про загальний обсяг гуманітарної допомоги Україні

Загальний обсяг гуманітарної допомоги Україні відповідно до звіту Служби фінансового моніторингу (у мільярдах доларів США)

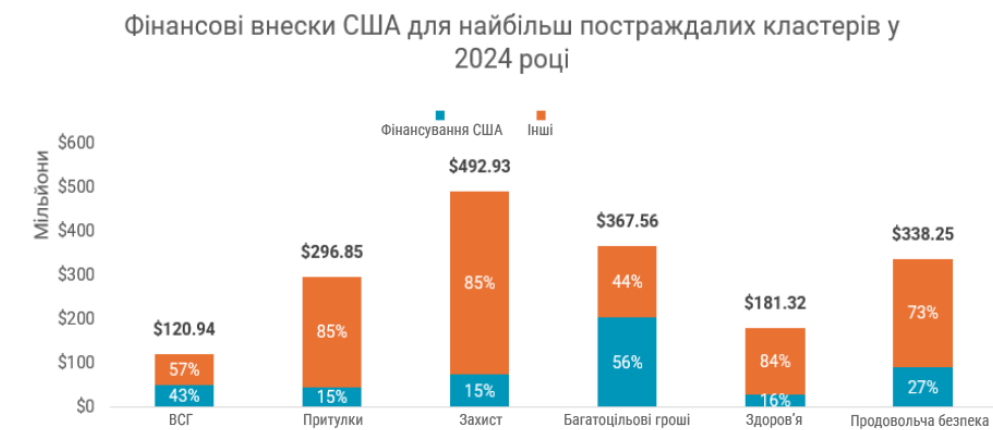
Джерело: ACAPS з використанням даних з FTS (accessed 27/03/2025)

У 2022, 2023 і 2024 роках фінансування США покривало близько 30% усіх запланованих обсягів фінансування гуманітарної допомоги в Україні. Незважаючи на те, що гуманітарне реагування в Україні одне з найбільш високофінансованих у світі, скорочення фінансування з боку США матиме значний вплив на спроможність задовольняти гуманітарні потреби. Більшість інших основних інституційних донорів України вже оголосили про заплановані глобальні скорочення фінансування, що ще більше підриває можливість суттєвого покриття прогалів іншими донорами (FTS accessed 11/03/2025; Chatham House 05/03/2025; Refugees International 19/12/2024).

США вже виділили понад 65 мільйонів доларів США на реалізацію Плану гуманітарних потреб та реагування України на період до 2025 року, що становить 14,5% від усіх коштів, виділених станом на 11 березня. Виділені кошти становлять понад 55% від наявного фінансування Багатоцільової грошової допомоги, близько 23% наявного фінансування реагування на грошової допомоги, близько 23% наявного фінансування на реагування у сфері охорони здоров'я та близько 15% наявного фінансування на реагування у сфері забезпечення житлом. (FTS accessed 11/03/2025). На момент написання цього звіту поточний статус цих фондів залишався незрозумілим - багато організацій вже отримали рішення про припинення фінансування, інші все ще чекали на нього, а деякі рішення про припинення були скасовані, що ускладнює з'ясування того, які фонди будуть продовжувати отримувати фінансування.

Однак наприкінці березня деяким організаціям було дозволено продовжити реалізацію своїх проектів, і вони почали отримувати платежі після тривалої перерви у виплатах, які були призупинені на час процесу розгляду заявок. (КІІ 25/02/2025; NYT 12/02/2025). У відкритому доступі відсутня інформація про те, яким гуманітарним програмам буде дозволено продовження, після оголошення про скорочення 83% усіх програм, що фінансуються Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), а яким - ні. (AP 11/03/2025). Прогалини у фінансуванні для ВСГ та багатоцільовій грошовій допомозі, ймовірно, будуть найбільшими, оскільки внески США до цих секторів досягли або перевищили 40% від загального обсягу заявлених внесків з 2022 року. (FTS accessed 11/03/2025). При цьому замороження фінансування та подальші скорочення, ймовірно, вплинуть на всі кластери та координаційні механізми, що матиме значний вплив на фінансове середовище в Україні.

Зображення 3. Фінансові внески США до найбільш постраждалих кластерів у 2024 році, згідно з даними Служби фінансового моніторингу

Джерело: ACAPS з використанням даних з FTS (accessed 27/03/2025)

Готівкові кошти: на початок березня 2025 року фінансування діяльності програми багатоцільової грошової підтримки становило приблизно 20%, причому понад 55% наявних надходжень було виділено США. (FTS accessed 07/03/2025). У минулому США були найбільшим донором грошової допомоги, і їхній внесок у 2024 році, за оцінками, становитиме 56%. (CWG unpublished; FTS accessed 07/03/2025).

ВСГ (водопостачання, санітарія та гігієна): станом на початок березня 2025 року фінансування програм ВСГ становило менш ніж 2%, без жодної підтримки з боку США. У 2024 році цей сектор вже відчував значний дефіцит коштів — до кінця року було отримано менше 30% від запланованого фінансування. США забезпечували понад 40% цієї обмеженої підтримки (FTS accessed 11/03/2025).

Охорона здоров'я: станом на початок березня 2025 року фінансування програм охорони здоров'я становило 27%, з яких 23% мали надійти від США, але тепер вони під загрозою. У 2024 році США покривали 16% фінансування цього сектору (ОСНА 06/03/2025; FTS accessed 11/03/2025). Припинення фінансування системи охорони здоров'я та реформ ще більше загострює проблему доступу до медичних послуг (USAID 24/03/2025).

Продовольча безпека та засоби до існування: у 2024 році США забезпечували приблизно 27% фінансування програм продовольчої безпеки та підтримки засобів до існування в Україні (FTS accessed 11/03/2025). Після березня 2025 року нових

зобов'язань з боку США не передбачено, а припинення підтримки аграрного сектору та скорочення грошової допомоги на харчування значно обмежать можливості надання допомоги (FTS accessed 11/03/2025; KII 04/03/2025 a; CWG unpublished).

Захист: станом на початок березня 2025 року фінансування програм захисту становило близько 23%, з яких 7% забезпечували США (FTS accessed 11/03/2025). У 2024 році за підтримки США допомогу отримали 650 000 осіб. Очікується, що щонайменше така ж кількість людей залишиться без критично важливих послуг у 2025 році (KII 07/03/2025 c). Найбільші ризики для програм, пов'язані з гендерно зумовленим насильством та сексуальним і репродуктивним здоров'ям.

Житло та непродовольчі товари: станом на початок березня 2025 року фінансування житлових програм становило менш ніж 5%, при цьому США зобов'язалися покрити до 15% бюджету на 2025 рік. У 2024 році фінансування житлових програм мало 50% дефіцит, при цьому США покривали близько 15% від загального обсягу коштів (FTS accessed 11/03/2025).

Координація та управління притулками: станом на початок березня 2025 року цей сектор отримав менш ніж 2% фінансування, без жодних зобов'язань з боку США. У 2024 році США також не фінансували ці програми (FTS accessed 11/03/2025).

Освіта: USAID не виділив коштів на гуманітарні освітні програми у 2025 році. У 2024 році США покрили лише 1% фінансування освітніх ініціатив (FTS accessed 11/03/2025). Водночас американська підтримка української освітньої системи здійснювалася через пряме фінансування державного бюджету та програм розвитку, які зараз також опинилися під загрозою припинення.

Пряма бюджетна підтримка України з боку США

За даними Офісу Генерального інспектора, з початку повномасштабного вторгнення Росії у лютому 2022 року Конгрес США виділив понад 44 мільярди доларів на державні програми розвитку та управління в Україні. Станом на кінець грудня 2024 року USAID перерахував понад 30 мільярдів доларів як пряму бюджетну підтримку уряду України, переважно через механізми Світового банку (OIG 12/02/2025). Основна частина цих коштів вже була перерахована і, ймовірно, не буде відкликана (Ukraine Oversight accessed 18/03/2025). Водночас у минулому USAID залишав за собою право переглядати та оцінювати програми, що фінансувалися через Світовий банк (OIG 05/09/2024).

Пряма бюджетна підтримка USAID надходила через Світовий банк і спрямовувалася на допомогу внутрішньо переміщеним особам, виплати заробітних плат освітянам, підтримку людей з інвалідністю, зарплати держслужбовців, допомогу малозабезпеченим сім'ям, субсидії на житло та комунальні послуги, виплати медичному персоналу та рятувальникам (OIG 12/02/2025). Найбільше коштів отримав Фонд забезпечення витрат на підтримку адміністративної спроможності Світового банку – приблизно 27,5 мільярда доларів, і це залишався єдиний механізм, що фінансувався USAID у 2024 році. Інші механізми, що отримували підтримку США у 2022 році, включали Єдиний цільовий трастовий фонд «Transfer Out» (1,7 мільярда доларів) та Багатосторонній трастовий фонд для України (1 мільярд доларів) (CRS 13/01/2025).

Виникає значна стурбованість щодо подальшого обсягу підтримки України з боку США, оскільки гранти USAID покривали приблизно 26% зовнішнього фінансування державного бюджету України у 2022–2024 роках (MoF 25/02/2025). У 2024 році внески США у пряму бюджетну підтримку склали майже 15% державного бюджету України (MoF 25/02/2025). Закон про державний бюджет України на 2025 рік передбачає загальний бюджет у розмірі приблизно 88 мільярдів доларів, очікувані доходи держави становлять близько 49,3 мільярда доларів (MoF 19/11/2024). Витрати, не пов'язані з оборонною сферою, мали покриватися за рахунок інших міжнародних донорів (MoF 28/11/2024). Якщо нове фінансування з боку США не буде затверджене, це може призвести до зростання державного боргу або значних перебоїв у наданні державних послуг (ISAR Ednannia unpublished).

Фінансування проєктів розвитку

У 2022–2024 роках США виділили приблизно 5 мільярдів доларів на різні проєкти розвитку по всій Україні (Le Monde 02/02/2025; ISAR Ednannia unpublished). У 2025 році USAID та Державний департамент США зобов'язалися надати Україні щонайменше 2,9 мільярда доларів на фінансування проєктів розвитку (OIG 12/02/2025). Ці кошти мали покрити заходи з економічного зростання, миру та безпеки, демократії, прав людини й управління, а також підтримку системи охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг. Проте, через скорочення зовнішньої допомоги США, вони можуть так і не надійти. Раніше активні програми також перебувають під загрозою припинення – вже скасовані проєкти, пов'язані з енергетичною інфраструктурою, підтримкою системи охорони здоров'я, електронного врядування та законодавчої діяльності (Interfax 13/03/2025; KII 18/03/2025; RCC 03/2025).

НАСЛІДКИ ДЛЯ ГУМАНІТАРНОГО РЕАГУВАННЯ

2.1 Фінансовий вплив на гуманітарні організації

Усі кластери, міжнародні НУО та українські гуманітарні й розвиткові організації, опитані для цього звіту, заявили, що вони безпосередньо постраждали від призупинення та подальшого припинення фінансування з боку США. Масштаб впливу різнився, проте, за даними опитувань, проведених NGO Platform та Альянсом українських ОГС, понад 50% організацій отримували фінансування США, яке в середньому становило близько 26% їхніх бюджетів. Деякі респонденти повідомили, що до 90% їхнього фінансування надходило від уряду США, через що вони були змушені припинити свою діяльність (KII 03/03/2025; KII 09/03/2025; NGO Platform unpublished; Alliance UA CSO unpublished). Інше опитування понад 70 українських ОГС, які реалізують проекти у гуманітарній сфері та сфері розвитку, проведене під час замороження фінансування, показало, що понад половина цих організацій зазнала безпосереднього впливу, але активно адаптується та шукає альтернативні джерела фінансування. 34% респондентів назвали припинення фінансування катастрофічним для громадянського суспільства (Open Space Works 17/02/2025).

Як національні, так і міжнародні організації, опитані для цього звіту, висловили однакову стурбованість щодо своєї здатності адаптуватися до фінансових викликів. Деякі кластери наголошували на обмеженій базі донорів для українських НУО, тоді як інші зазначали, що міжнародні НУО є більш вразливими через меншу гнучкість і обмежені можливості знаходити альтернативне фінансування. Крім того, респонденти зазначили, що припинення фінансування з боку США збігається із завершенням фінансового року інших донорів, таких як Європейська комісія та Міністерство закордонних справ Великої Британії, що призводить до одночасного припинення фінансування кількох базових програм (KII 07/03/2025 a; KII 05/03/2025 b). Один з респондентів підкреслив ланцюговий ефект скорочення фінансування для національних та місцевих НУО. Хоча вони зазвичай не отримують фінансування USAID безпосередньо, вони залежать від коштів США, що надходять через агентства ООН та/або міжнародні НУО. Через це вони особливо вразливі до багаторівневих скорочень фінансування з боку основних грантоотримувачів (KII 14/03/2025).

Наслідки для гуманітарної діяльності

Станом на кінець березня 2025 року не було комплексних даних щодо масштабів призупинення чи припинення гуманітарних програм. Однак, за даними кластерів та інших координаційних органів, які збирали інформацію під час замороження фінансування, понад 50% респондентів вищезгаданих опитувань постраждали від призупинення чи припинення фінансування США. Лише один кластер зафіксував вплив на нижчому рівні. Принаймні вісім організацій ООН, 22 міжнародні НУО та 99 українських НУО повідомили про прямий вплив цих змін (KII 11/03/2025; KII 03/03/2025; KII 05/03/2025 b; KII 04/03/2025 b; KII 05/03/2025 c; NGO Platform unpublished).

Відсутність чіткої та всебічної комунікації з боку USAID ускладнила оцінку масштабів припинення програм. Більшість опитаних для цього звіту зазначили, що їхня організація не отримала чіткої інформації щодо статусу фінансування: деякі так і не отримали початкового рішення про припинення роботи, але отримали відмову у фінансуванні; інші спочатку отримали дозвіл на фінансування, однак згодом втратили його після того, як вже зазнали витрат, які можуть не бути компенсовані; деякі організації призупинили свою діяльність наперед через невизначеність щодо відшкодування витрат. У березні 2025 року деякі організації повідомили, що рішення про припинення фінансування було скасовано вже після того, як вони змушені були припинити програми та розірвати контракти з персоналом (KII 14/03/2025). Деякі українські НУО зазначили, що раніше не знали, що їхнє фінансування походило від США, оскільки їхні основні донори – агентства ООН або міжнародні НУО – виступали посередниками (KII 05/03/2025 a; KII 05/03/2025 b; KII 06/03/2025 c).

Загальна невизначеність ще більше посилюється обмеженнями у розповсюдженні інформації, які наклав USAID. Декілька організацій заявили, що їм було прямо заборонено обговорювати масштаби та наслідки замороження та скорочення фінансування. Заборона була сформульована розпливчасто, але супроводжувалася погрозами персональних та організаційних санкцій на національному та міжнародному рівнях. Через таку чутливість питання деякі інші організації та донори також попросили обмежити збір та поширення даних (KII 14/03/2025; KII 26/02/2025).

Вплив на персонал: станом на кінець березня 2025 року звільнення працівників широко спостерігалося у всіх типах гуманітарних організацій. Через невизначеність або скорочення фінансування багато НУО негайно розпочали скорочення, попередили працівників про звільнення, відправили їх у адміністративну або неоплачувану відпустку, або ж намагалися покрити витрати за рахунок інших джерел фінансування (NGO Platform unpublished). Один з респондентів зазначив, що деякі організації змушені були скоротити персонал до 50% (KII 06/03/2025 a). В цілому, більшість опитаних підтвердили, що як організації ООН, так і міжнародні та національні НУО скоротили свої кадри.

Українські НУО намагалися зберегти персонал настільки, наскільки це можливо, оскільки працівники часто є частиною постраждалих спільнот, і існують побоювання щодо втрати експертизи та інституційної пам'яті. Деякі НУО повідомили, що їхній персонал продовжує працювати, незважаючи на звільнення або скорочення зарплат до 50%. Водночас організації висловили занепокоєння щодо зростаючого рівня бідності та заборгованості серед працівників і зазначили, що без додаткової підтримки донорів вони не зможуть утримувати персонал довше ніж до квітня–травня 2025 року, що підірве можливість довгострокового надання послуг (KII 26/02/2025; KII 05/03/2025 a; KII 05/03/2025 c).

Інші чинники, які можуть вплинути на добробут персоналу та якість програм, включають замороження процесу найму, призупинення програм підтримки персоналу (таких як послуги з психічного здоров'я, психосоціальна підтримка та медичне страхування), а також скорочення можливостей підвищення кваліфікації (KII 06/03/2025 a; KII 06/03/2025 c; KII 17/03/2025).

Вплив на волонтерів: учасники фокус-груп зазначили, що багато українських ОГС та волонтери працюють на передовій та на окупованих територіях, надаючи притулок для людей, які тікають від небезпеки, та відновлюючи школи та лікарні (FGD 10/03/2025). Хоча волонтерські ініціативи не передбачають виплати заробітної плати, вони потребують фінансування для забезпечення підтримки психічного здоров'я волонтерів, оренди приміщень для офісів або центрів, а також проведення навчальних заходів. Одна з ОГС, що працює на передовій, повідомила, що змушена була призупинити більшість своїх програм у пошуках альтернативного фінансування; тим часом вона не змогла забезпечити волонтерів необхідною психологічною підтримкою (FGD 10/03/2025; KII 17/03/2025).

Вплив на операційну спроможність: як міжнародні, так і національні НУО повідомили, що проблеми з ліквідністю ускладнюють можливість продовжувати закупівлі та покривати витрати, такі як зарплати, оренда, транспортні засоби, пальне, логістика та адміністративні витрати, що створює труднощі у виконанні контрактних зобов'язань (Alliance UA CSOs unpublished; KII 25/02/2025; KII 05/03/2025 c; GIHA unpublished; NGO Platform unpublished). Багато організацій зіткнулися з логістичними труднощами, пов'язаними з витратами на транспорт, що обмежує їхню здатність досягати віддалених районів на передовій (KII 14/03/2025; KII 05/03/2025 c). Деякі організації зазначили, що проблеми з ліквідністю можуть призвести до закриття польових офісів, що вплине на можливості майбутньої доставки допомоги (KII 06/03/2025 a; NGO Platform unpublished). Інші повідомили про вимушене скорочення потужностей з моніторингу, оцінки, підзвітності та навчання, що погіршує здатність відстежувати якість реалізації програм та ускладнює залучення нових коштів від міжнародних донорів. (Alliance UA CSOs unpublished).

Наслідки для координації

Координація кластерів: скорочення фінансування, зменшення штату та реорганізаційні заходи на національному та субнаціональному рівнях значно вплинули на координацію гуманітарного реагування в Україні. ACAPS опитав п'ять кластерів і чотири робочі групи для цього звіту, і всі вони зазнали впливу, причому щонайменше два доскорочення фінансування USAID повністю фінансувалися США (KII 03/03/2025; KII 05/03/2025 b). Майже всі опитані кластери та робочі групи повідомили про звільнення керівництва НУО або втрату потенціалу координації на субнаціональному рівні. Це стосується представників міжнародних та локальних НУО, особливо тих, хто володіє українською мовою та може ефективно співпрацювати з національними та місцевими НУО та ОГС. Втрата таких фахівців створює серйозні ризики для процесу локалізації гуманітарної допомоги (KII 04/03/2025 b; KII 06/03/2025 a).

Скорочення фінансування, ймовірно, вплине на поточні обговорення щодо зміни механізмів координації гуманітарного реагування в Україні. Ще до замороження фінансування розглядалася можливість оптимізації координації на субнаціональному рівні шляхом створення регіональних операційних координаційних центрів (KII 11/03/2025). Деякі кластери висловили занепокоєння, що наслідки скорочення фінансування США та зменшення спроможності кластерів прискорять цей процес і зв'язать їхню можливість надавати зворотний зв'язок. Це може навіть призвести до деактивації деяких кластерів без належних консультацій з існуючими координаційними механізмами.

Управління даними та інформацією: робота з даними та інформацією зазнала значних втрат через повне закриття iMMAP, яка підтримувала кластери в управлінні даними, аналізі та візуалізації. Всі опитані кластери втратили спроможність працювати з даними у зв'язку з цим закриттям, зокрема можливість аналізу інформації та підтримки існуючих баз даних і систем управління даними. Хоча деякі організації, що очолюють кластери та робочі групи, намагаються фінансувати ці посади, ключові інформанти зазначили, що все ще існує значний ризик того, що кластери та робочі групи не матимуть достатніх ресурсів для вироблення якісних даних і ухвалення стратегічних рішень (KII 13/03/2025 a; KII 06/03/2025 a; KII 03/03/2025). Декілька ключових інформаторів зазначили, що цей ризик ще більше посилиться через скорочення спроможності у сфері оцінки, збору даних та моніторингу, що спостерігається внаслідок замороження фінансування. Вже було відкладене проведення багатосекторального оцінювання потреб 2025 року (Multi-Sectoral Needs Assessment), і воно, ймовірно, буде значно менш масштабним у порівнянні з попереднім роком (KII 13/03/2025 a; KII 18/03/2025).

Наслідки для проєктів розвитку та урядових програм

США підтримують програми розвитку та стабілізації в Україні з 1992 року, надаючи значну допомогу у сфері боротьби з корупцією, економічного зростання, миру та безпеки, демократії, прав людини та державного управління (Kyiv Independent 31/01/2025; ePravda 29/01/2025; FGD 10/03/2025).

Замороження та скорочення фінансування з боку США можуть мати серйозні наслідки для здатності Уряду України (УУ), ООН та НУО забезпечувати надання життєво необхідних послуг і реалізовувати проєкти з підтримки інфраструктури, енергетики, медіа, сільського господарства та розвитку громадянського суспільства (OSW 27/01/2025; Reuters 30/01/2025). Раніше USAID надавало фінансову, технічну та експертну підтримку українській владі на місцевому, регіональному та національному рівнях. Деякі урядові посади вже було скорочено через припинення фінансування з боку США (Pravda 07/02/2025; KII 18/03/2025).

Програми підтримки економічного розвитку

Програма USAID «Економічна підтримка України» (ERA), на яку було виділено 325 мільйонів доларів США і яка допомагала Уряду України модернізувати пункти перетину кордону та сприяла економічному розвитку і стійкості в Україні, було припинено (USAID 24/03/2025). Інші фінансовані США проєкти у сфері економічного розвитку зазвичай включали пряме фінансування або постачання технологій для місцевих підприємств, особливо в аграрному секторі, який забезпечує 60% товарного експорту України. Наприклад, близько 15 000 українських фермерів отримали допомогу США у вигляді добрив, насіння та сільськогосподарської техніки (El Pais 11/02/2025; Kyiv Independent 31/01/2025). Після замороження фінансування частину цих проєктів було призупинено, а кілька великих грантів для підтримки сільського господарства та малого й середнього бізнесу вже скасовано (USAID 24/03/2025). USAID також раніше фінансувало економічні асоціації, що підтримували розвиток регіонального бізнесу та приватного сектору на прифронтових і нещодавно деокупованих територіях, зокрема в Харківській області. До таких ініціатив входило придбання комп'ютерів для шкіл, ремонт або відновлення бомбосховищ та надання генераторів громадам (Suspilne 31/01/2025). Поточний та довгостроковий вплив скорочення фінансування на цю діяльність залишається невідомим.

Програми підтримки громадянського суспільства

До замороження фінансування підтримка громадських організацій з боку США здебільшого спрямовувалася на програми у сфері охорони здоров'я, допомоги ветеранам, підтримки медіа та забезпечення послуг для дітей і молодіжних організацій (ePravda 29/01/2025). Швидкий аналіз, проведений Open Space Works 13–17 лютого 2025 року, показав, що 25% українських громадських організацій були змушені скоротити штат, 19% перевели персонал у неоплачувану відпустку, а 42% призупинили або частково згорнули свої програми через замороження фінансування (Open Space Works 17/02/2025).

Деякі масштабні проєкти USAID, спрямованих на підтримку громадянського суспільства в Україні, зокрема Ukraine Confidence Building Initiative, були припинені. Однією з головних цілей цієї ініціативи було допомогти громадському сектору реагувати на потреби відновлення та реінтеграції, а також зміцнювати соціальну згуртованість (USAID 24/03/2025; USAID 15/01/2025). Призупинення фінансованих ініціатив США – таких як проєкти у сфері охорони здоров'я та інфраструктури – ще більше переважає можливості громадських організацій, які стикаються з обмеженими ресурсами на тлі зростаючих потреб громад (FGD 10/03/2025).

Деякі українські громадські організації, які постраждали від замороження фінансування, неохоче збирають кошти всередині країни, оскільки вважають, що пріоритетом для українців є підтримка військових потреб. Один із учасників фокус-групи зазначив:

«Люди, які зараз донатять, змушені розподіляти свої кошти – на армію, медіакампанії, підтримку постраждалих і волонтерів – але при цьому самих ресурсів стає дедалі менше» (FGD 10/03/2025).

Програми підтримки місцевого самоврядування та цифровізації

Проєкт HOVERLA, фінансований USAID, який мав бюджет близько 150 мільйонів доларів США та сприяв підвищенню прозорості, підзвітності, доступності та залученості громадян до місцевого самоврядування в Україні, був припинений (Decentralization accessed 26/03/2025; USAID 24/03/2025). За оцінками, близько третини українських GovTech-проєктів, включаючи платформу Дія та eВідновлення, також фінансувалися USAID, і принаймні частина цього фінансування була скасована, що уповільнює цифрову трансформацію України (ePravda 29/01/2025; DOU 28/01/2025). GovTech-проєкти також охоплювали напрямок електронної демократії, спрямований на підвищення рівня громадської участі та прозорості державного управління (Global

Government Technology Centre accessed 17/03/2025). Проект, профінансований США, для розробки платформи штучного інтелекту, яка мала ідентифікувати корупційні ризики по всій країні, також опинився під загрозою закриття. Без нього антикорупційні органи будуть позбавлені важливих інструментів для ефективної боротьби з корупцією (FGD 10/03/2025).

Програми підтримки відновлення критично важливої інфраструктури

До замороження фінансування USAID надавало підтримку центральним та місцевим органам влади України для розбудови та відновлення критичної інфраструктури. Заходи, фінансовані США, включали відновлення пошкоджених і зруйнованих будівель, постачання промислових генераторів для живлення пошкоджених електромереж та забезпечення кібербезпеки для критично важливої інфраструктури та енергетики (ePravda 29/01/2025). Після замороження фінансування муніципалітети, ймовірно, більше не отримуватимуть необхідне обладнання, зокрема мобільні резервуари для гарячої води, та будуть змушені призупинити реалізацію стратегій розвитку громад та просторового планування, фінансованих США (El Pais 11/02/2025; Suspilne 29/01/2025 and 13/02/2025).

Енергетика проєкт Ukraine Energy Security Project, який фінансувався Державним департаментом США, та кілька інших інфраструктурних проєктів у сфері енергетики, фінансованих USAID, були припинені. Загальна сума скасованих грантів, які мали підтримати енергетичну інфраструктуру України, перевищила 1 мільярд доларів США (USAID 24/03/2025; NBC 28/02/2025). Російські війська систематично атакують енергетичну інфраструктуру України, знижуючи її здатність виробляти електроенергію, що призводить до аварійних і планових відключень світла, які, ймовірно, триватимуть або навіть погіршаться після скорочення фінансування (OHCHR 17/02/2025; UNN 24/02/2025). США фінансували програми з відновлення енергетичної інфраструктури України, які включали постачання обладнання, матеріалів і технічної допомоги для забезпечення базових послуг громадянам – початання електроенергії, тепла та води – а також для підвищення стійкості енергосистеми (OIG 12/02/2025).

Водопостачання: Водоканали готуються до 20% скорочення фінансування внаслідок припинення підтримки USAID, а гуманітарні організації втратили кошти на забезпечення постачання хлору та технічної підтримки водоканалів у зонах підвищеного ризику (WASH Cluster 14/02/2025). За даними кластера ВСГ, проєкти з підтримки інфраструктури водопостачання дуже дорогі, і мало ймовірно, що їх зможуть покрити інші донори (WASH Cluster 14/02/2025). Також зупинилися проєкти з модернізації та ремонту централізованого тепlopостачання на основі гарячої води, що ставить під загрозу подачу тепла та електроенергії по всій країні (REACH 18/09/2024; WASH Cluster 14/02/2025).

Охорона здоров'я: USAID підтримувало Міністерство охорони здоров'я України у зміцненні системи управління та забезпеченні медичними послугами, а також у проведенні аналітики щодо стану медичної сфери. Підтримка з боку США для Національної служби здоров'я України вже зазнала негативного впливу внаслідок замороження та скорочення фінансування, а проєкти USAID, спрямовані на реформування системи охорони здоров'я, були припинені (USAID 24/03/2025). Медична система України зазнала значного впливу війни через прямі атаки на медичні заклади та інфраструктуру, перебої в електропостачанні, порушення ланцюгів постачання та нестачу персоналу (Rutgers 17/05/2024; Shkodina et al. 31/07/2022). За результатами опитування у березні, 76% медичних закладів повідомили про скорочення фінансування, хоча незрозуміло, наскільки це пов'язано саме зі скороченням підтримки з боку США (RCC 03/2025; KII 05/03/2025 b). Якщо фінансова підтримка USAID для Міністерства охорони здоров'я буде значно скорочена, це матиме подальший ефект на спроможність міністерства підтримувати лікарні та інші медичні установи, виплачувати зарплати персоналу та забезпечувати медикаменти – особливо у прифронтових районах (KII 05/03/2025 b). Великі інноваційні програми з підтримки психічного здоров'я та реабілітації, спрямовані на трансформацію послуг у сфері ментального здоров'я та фізичної реабілітації, а також на довгострокове відновлення, частково фінансувалися USAID (Ти як accessed 12/03/2025; Superhumans accessed 12/03/2025; KII 05/03/2025 b). Однак невідомо, чи це фінансування було припинене.

Програми з підтримки незалежних ЗМІ

Понад половина незалежних медіа в Україні опинилися під загрозою закриття внаслідок скорочення фінансування з боку USAID, при цьому найбільше постраждали регіональні медіа (Suspilne 20/03/2025). Близько 80% українських медіа з 2022 року отримували фінансову підтримку від США (IMI 28/01/2025). Хоча точна сума невідома, деякі джерела оцінюють частку американського фінансування у 50–80% – тобто вона була суттєвою (NYT 28/01/2025; WP 07/02/2025; FGD 10/03/2025).

Скорочення цього фінансування вже негативно вплинуло на доступ громадян до точної та достовірної інформації про події в Україні – як на підконтрольних, так і на тимчасово окупованих територіях – що, ймовірно, призведе до зростання кількості дезінформації (WP 07/02/2025; RSF 14/10/2024). Деякі незалежні медіа вже запустили кампанії онлайн-зборів коштів, намагаючись закрити фінансові прогалини, однак багато з них, ймовірно, повністю припинять діяльність через скорочення (El Pais 11/02/2025; The Guardian 29/01/2025; WP 07/02/2025).

Учасники фокус-груп зауважили, що скорочення фінансування з боку США значно ускладнить доступ людей до інформації – особливо в ізольованих громадах та територіях, де відсутній вільний доступ до новин. Висловлювались також занепокоєння, що такі скорочення можуть створити можливості для Росії викупити частину незалежних медіа або розширити власну присутність у медіапросторі, що, на думку деяких учасників, підвищує ризик втручання у вибори в майбутньому (FGD 10/03/2025).

Після початку повномасштабного вторгнення більшість ЗМІ стали залежними від грантів, зокрема антикорупційні та розслідувальні видання, які є «ключовими для контролю влади» (El Pais 11/02/2025; Kyiv Independent 31/01/2025; Peace Insight 27/02/2025; Suspilne 07/02/2025). З часу повномасштабного вторгнення в Україні вже закрилися сотні медіа, переважно в прифронтових областях (IMI 19/11/2024; RSF 14/10/2024). Соціальні мережі поступово стали основним джерелом новин, на тлі чого значно зросла кількість дезінформації. Фінансовані США проекти відігравали надзвичайно важливу роль у боротьбі з фейками та дезінформацією в онлайн-просторі (RSF 14/10/2024; FGD 10/03/2025; IMI 19/11/2024). ЗМІ – як традиційні, так і онлайн-видання – відіграють критичну роль у боротьбі з корупцією та просуванні прозорості, що безпосередньо сприяє зміцненню демократичних інституцій (U4 13/05/2019). Скорочення фінансування створює ризик сповільнення темпів України у боротьбі з корупцією, яка ще до повномасштабного вторгнення вважалася «найбільшою перешкодою для успішного розвитку, джерелом економічної неефективності та фактором, що відлякує інвесторів» (Chatham House 18/07/2023; IMF 04/04/2017).

НАСЛІДКИ ДЛЯ ПОСТРАЖДАЛИХ

Призупинення проєктів з розвитку, гуманітарних і державних програм USAID, ймовірно, спричинить критичні прогалини у наданні базових послуг, що призведе до зростання кількості незадоволених базових потреб у громадах. Масштаб цих прогалин можна буде повністю оцінити лише після отримання додаткових даних про те, які саме програми були припинені та як було переглянуто пріоритети доступного фінансування. Один із ключових інформаторів навів приклади втрати місцевими органами влади фінансування на забезпечення пальним місцевих лікарень та звернень цих органів до гуманітарних організацій із проханням покрити ці потреби – завдання, яке ускладнюється в умовах згорання самих гуманітарних програм (KII 06/03/2025 c). Якщо раніше гуманітарні організації могли тимчасово компенсувати прогалини у наданні державних послуг, то зараз, після скорочення їхнього фінансування, це стає все менш імовірним.

Станом на кінець березня 2025 року спроби розробки чіткої стратегії інформування постраждалих громад про наслідки припинення та скорочення фінансування були дуже обмеженими. Хоча деякі організації – переважно українські неурядові організації (НУО) – поширювали інформацію через свої сторінки в соцмережах, переважна більшість інформаторів відзначили відсутність координації та дуже обмежену комунікацію з громадами (KII 12/03/2025; KII 14/03/2025). Одна з НУО повідомила про отримання зворотного зв'язку від громад, які постраждали від скорочення американського фінансування: люди висловлювали почуття покинутості та зростання відчаю через відсутність підтримки (KII 14/03/2025).

Очікувані наслідки серед різних секторів для громад

Очікується, що наслідки припинення і подальшого скорочення фінансування США для гуманітарної сфери, проєктів з розвитку та державних програм вплинуть на різні групи населення та регіони по-різному – залежно від того, як буде перерозподілено наявні ресурси. Уряд України вже обговорював можливість закриття деяких критичних прогалин, спричинених завершенням програм USAID, зосередившись на проєктах відновлення, енергетичної стійкості та оборони (Pravda 07/02/2025). Відповідно до обговорень пріоритетів для гуманітарної координації на глобальному та національному рівнях, в першу чергу фінансування буде спрямоване на ті райони, де рівень міжсекторальної вразливості найвищий. В українському контексті це, насамперед, прифронтові території. Другий рівень пріоритетності – райони, що постраждали від повітряних атак, евакуацій або приймають внутрішньо переміщених осіб (KII 11/03/2025; ОСНА 10/03/2025). Водночас критичні потреби зберігаються по всій

території України та, ймовірно, лише загострюватимуться в умовах нестабільної політичної ситуації та триваючого збройного конфлікту. Цю ситуацію ще більше ускладнює нова політика США, зокрема призупинення військової підтримки новою адміністрацією (NYT 05/03/2025).

Наведені нижче групи населення перебувають у зоні найбільшого ризику залишитися без задоволення базових потреб у зв'язку зі скороченням фінансування США. Оцінка базується на доступній інформації станом на кінець березня 2025 року і може змінитися після отримання детальнішої інформації щодо наслідків скорочення.

Люди, які проживають у прифронтових районах та зонах, що найбільше постраждали від бойових дій, будуть особливо вразливими через зниження спроможності гуманітарних організацій фізично досягати цих територій та підтримувати безпечну евакуацію. Усі опитані для цього дослідження організації зазначили, що саме ця прогалина є найбільш критичною. Програми з евакуації, які постраждали через скорочення фінансування, включали в себе безпечне транспортування, пошук альтернативного житла, надання юридичних консультацій та грошову допомогу для полегшення процесу евакуації. Без цієї підтримки люди з більшою ймовірністю залишатимуться в небезпечних районах, наражаючись на високі ризики для безпеки і життя. Додаткові потреби виникають і в місцях прибуття евакуйованих осіб, де ресурси систем прийому часто перевантажені (наприклад, у Хмельницькій області). Тепер такі місця також можуть бути позбавлені пріоритетного фінансування (Alliance UA CSO unpublished; KII 05/03/2025 a; KII 05/03/2025 c; KII 09/03/2025).

Населення, що проживає на тимчасово окупованих територіях (ТОТ), також буде серед найбільш постраждалих унаслідок скорочення американської підтримки, адже Управління з гуманітарної допомоги USAID було одним із головних донорів гуманітарних програм у цих районах. Ключові інформатори висловили занепокоєння, що ці території будуть позбавлені уваги, оскільки інші донори неохоче фінансують гуманітарні ініціативи в умовах триваючих бойових дій і серйозних обмежень у доступі до послуг і допомоги.

Також зазначалося, що скорочення фінансування багатоцільової грошової допомоги (MPCA) вплине на людей із ТОТ, оскільки ця програма грошової підтримки була не лише мотивуючим фактором для евакуації, а й ефективним інструментом дистанційного реагування. В умовах зменшення фінансування програм багатоцільової грошової допомоги з боку США мешканці ТОТ з більшою ймовірністю залишатимуться у вразливих зонах із небезпечними умовами проживання (KII 05/03/2025 c; KII 25/02/2025).

Нові внутрішньо переміщені особи (ВПО) та ВПО, що давно отримали такий статус, ймовірно, зазнають значного впливу, оскільки як система державного соціального захисту, так і спроможність гуманітарного реагування та їхні потреби були ослаблені

внаслідок скорочення фінансування. ВПО, які проживають у колективних центрах, особливо люди літнього віку, люди з інвалідністю та з обмеженою мобільністю, ймовірно, будуть серед найбільш постраждалих через зменшення обсягів державної та гуманітарної допомоги. Одна з організацій висловила занепокоєння: «Не залишайтеся програм, які б дозволяли надавати допомогу. Їх [ВПО у колективних центрах] виключать із національної системи, і їхні потреби не вважатимуться такими, що рятують життя». Це може призвести до небезпечного повернення у зони активних бойових дій або до використання непрозорих інструментів подолання кризових ситуацій (KII 06/03/2025 a; KII 06/03/2025 c).

Люди з обмеженими можливостями до працевлаштування — зокрема особи літнього віку, люди з інвалідністю або з низькою мобільністю, безробітні, які залежать від державної підтримки — ймовірно, стикнуться зі зростаючими труднощами у задоволенні базових потреб. Скорочення державної та гуманітарної грошової допомоги, припинення програм із підтримки надання засобів до існування (livelihoods) лише поглиблюватимуть економічну вразливість цих груп.

Багато працівників міжнародних, національних і локальних НУО та ОГС, які самі є частиною постраждалих громад, втратять роботу. Це збільшить рівень безробіття та ще більше ослабить системи соціального захисту, що фінансуються державою. Усі ці фактори суттєво знизять здатність громад задовольняти базові потреби, що, ймовірно, призведе до збільшення гуманітарного навантаження та посилення тяжкості потреб. Скорочення програм з надання багатоцільової грошової підтримки (MPCA), психосоціальної підтримки (MHPSS), засобів до існування та загального захисту матиме прямий вплив на соціально-економічну стійкість громад (KII 07/03/2025 b; KII 06/03/2025 c; KII 26/02/2025).

Ветерани війни мають суттєві фізичні та психічні потреби і потребують підтримки в соціальній та економічній реінтеграції (FGD 10/03/2025). Фонд ветеранів України при Міністерстві у справах ветеранів керує гарячою лінією кризової та правової допомоги, яка раніше фінансувалась IREX через Фонд швидкого реагування в Україні. Фінансування було припинене, хоча Фонд ветеранів наразі продовжує роботу гарячої лінії, шукаючи альтернативні джерела підтримки. Водночас інша гаряча лінія, яку підтримував Veteran Hub, була змушена припинити роботу (ZN 08/02/2025; IREX accessed 11/03/2025; The Guardian 29/01/2025). Інші програми для підтримки ветеранів війни, які вже припинили свою роботу або можуть бути повністю закриті, включали допомогу людям з інвалідністю, проведення навчань, оплату праці спеціалістів, роботу мобільних команд у сільській місцевості та зустрічі, на яких ветерани могли поспілкуватися з представниками влади та громадських організацій. (ZN 08/02/2025; FGD 10/03/2025). Закриття таких програм може мати серйозні наслідки — ветерани війни можуть залишитися без необхідної підтримки, що ускладнить їхнє життя в

мирному суспільстві та погіршить їхнє матеріальне становище. Найбільше ветеранів проживає у Дніпропетровській області, але скорочення мобільних команд також може вдарити по віддалених районах Рівненської та Волинської областей, де людям і так складно отримати допомогу. (КІІ 13/03/2025 б).

ОЧІКУВАНІ ПРОГАЛИНИ У ГУМАНІТАРНІЙ ДОПОМОЗІ ЗА НАПРЯМАМИ

Грошова допомога

Багатоцільова грошова допомога (МРСА) стала одним з основних способів підтримки людей в Україні — вона дозволяє покривати базові потреби та дає змогу краще пережити економічні труднощі та наслідки війни. Згідно з дослідженням REACH, саме цю форму допомоги люди вважають найзручнішою — особливо ті, хто проживає в межах 30 км від лінії фронту або біля прикордонних регіонів (REACH 23/12/2024).

Через скорочення фінансування МРСА з боку США вже постраждали понад 715 000 людей — вони можуть опинитися без можливості забезпечити базові потреби (КІІ 11/03/2025). За даними опитування Групи з грошової допомоги (CASH WG), найбільше постраждали мешканці Донецької, Харківської, Херсонської та Миколаївської областей. Також організації повідомили про труднощі з реалізацією «механізму ротації у надзвичайних ситуаціях», який допомагає швидко координувати дії під час нових криз. Його скорочення означає, що гуманітарні організації зможуть реагувати повільніше на нові виклики у найбільш уразливих громадах (CWG unpublished; OCHA 03/04/2024; КІІ 04/03/2025 а).

На 2025 рік планувалося, що через грошову та ваучерну допомогу (CVA) буде підтримано 1,4 мільйона людей на суму 1,07 мільярда доларів США — це 39% від усіх запланованих витрат у межах гуманітарного плану для України (OCHA 14/01/2025). США мали покрити понад 55% усіх надходжень на програму багатоцільової грошової допомоги (МРСА), про які було заявлено через систему Служби фінансового моніторингу (FTS accessed 07/03/2025). Скорочення фінансування з боку США серйозно вплине на здатність людей покривати основні потреби — особливо це стосується внутрішньо переміщених осіб (ВПО), людей з інвалідністю, пенсіонерів, а також мешканців прифронтових та окупованих територій. Зменшення обсягів оперативної грошової допомоги зробить ці групи ще більш вразливими до війни та економічних потрясінь (CWG unpublished). Поки що невідомо, чи відновить нова адміністрація США фінансування таких програм у майбутньому, або чи готові інші донори компенсувати ці втрати (КІІ 04/03/2025 а; CALP Network 03/02/2025).

Послуги з водопостачання, санітарії та гігієни (ВСГ)

Скасування або припинення фінансування з боку США, ймовірно, зірве реалізацію державних послуг та гуманітарних ВСГ-програм, які у 2025 році мали охопити близько 2 мільйонів людей — переважно в східних і південних регіонах України, що постраждали від війни (WASH Cluster 14/02/2025; КІІ 03/03/2025). Найбільше це зачепить Дніпропетровську, Донецьку, Харківську, Херсонську, Миколаївську та Запорізьку області (КІІ 03/03/2025). Ці області значною мірою залежать від зовнішньої допомоги, аби мати доступ до безпечної води, опалення, засобів гігієни та належних санітарних умов (WASH Cluster 14/02/2025). Попередні дані від 25% організацій-членів кластеру ВСГ показали, що принаймні 11 із них (45% опитаних) вже зазнали впливу через зупинку фінансування. 24% відповіли, що більше половини їхньої діяльності в сфері ВСГ фінансувалося саме за рахунок коштів USAID. Станом на 3 березня було підтверджено, що проекти ВСГ, які мали допомогти понад 300 тисячам людей, були зупинені — але реальна кількість постраждалих, ймовірно, значно більша (WASH Cluster 14/02/2025).

Серед основних прогалин, що виникли через брак фінансування: припинення роздачі води (резервуари, пляшки), гігієнічних наборів; зупинка важливих інфраструктурних робіт, як-от буріння свердловин і ремонт систем водочистки; затримки з модернізацією систем опалення в містах; нестача генераторів і пального для забезпечення безперервної роботи систем ВСГ (WASH Cluster 14/02/2025; КІІ 03/03/2025). Ситуацію погіршить також скорочення послуг комунальних водоканалів — за словами президента Української асоціації підприємств водопровідно-каналізаційного господарства («Укрводоканалекологія»), гуманітарна підтримка для них може скоротитися на 20% (КІІ 03/03/2025; WASH Cluster 14/02/2025).

Першими наслідками скорочення фінансування вже стали серйозні труднощі в Донецькій і Харківській областях: затримки з відновленням колодязів, бурінням нових свердловин і ремонтом систем водопостачання залишили місцевих жителів без стабільного доступу до води. У Херсонській області постраждали щонайменше 32 медзаклади, де мали встановити системи очищення води або доставити питну воду в пляшках, але ці плани наразі відкладено на невизначений термін (WASH Cluster 14/02/2025). Через зупинку життєво необхідних ВСГ-послуг люди можуть бути змушені користуватися водою з відкритих джерел, що часто є забрудненими і може спричинити спалахи інфекційних хвороб. Особливо вразливі до таких ризиків — літні люди в прифронтових районах, які дуже залежать від доставки води та гігієнічних наборів (КІІ 03/03/2025).

Медичні послуги

Приблизно 1,8 мільйона людей можуть безпосередньо постраждати від зупинки гуманітарної медичної допомоги, ще близько 4 мільйонів — опиняться під загрозою через перебої в роботі державної системи охорони здоров'я в ряді областей, що межують з російським кордоном (КІІ 05/03/2025 б).¹ Опитування, проведене Координаційним центром з надзвичайних ситуацій у Харківській області, показало, що 76% медичних закладів, які фінансує Національна служба здоров'я України, вже відчули скорочення фінансування. У половині закладів це призвело до скорочення персоналу, у чверті — до закриття програм або відділень. Це свідчить про те, що державна медицина теж зазнала впливу через припинення допомоги з боку США (RCC 03/2025).

За попередніми даними кластеру охорони здоров'я, щонайменше 23 з 29 його учасників (79%) безпосередньо постраждали від призупинення програм (КІІ 05/03/2025 б). Разом з труднощами в роботі системи МОЗ, це обмежує доступ до первинної та спеціалізованої медичної допомоги, особливо в зонах бойових дій та на деокупованих територіях, де медичні установи досі зазнають обстрілів (КІІ 05/03/2025 б; RCC 03/2025). Ключові інформатори зазначали, що найбільший ризик мають віддалені сільські райони, які покладаються на мобільні медичні бригади — їх утримання дороговартісне. У цих регіонах літні люди та люди з інвалідністю найбільше потребують мобільної та екстреної медичної допомоги. Очікуються великі прогалини в таких напрямках, як психосоціальна підтримка (MHPSS), робота мобільних медичних команд, забезпечення базовими медпрепаратами та засобами для реабілітації (Action Against Hunger 19/02/2025; КІІ 05/03/2025 б; КІІ 07/02/2025). До 87 тисяч дітей можуть не отримати психосоціальну підтримку, оскільки ці програми фінансувалися саме через USAID — що ставить під загрозу добробут і стійкість майбутнього покоління українців.

У довгостроковій перспективі експерти попереджають про ризик спалахів хвороб та локальні епідемії (наприклад, туберкульозу), якщо не відновити програми вакцинації та профілактики. Люди, які залежать від інсуліну, також можуть стикнутися з перебоями в доступі до ліків. Жінки та дівчата можуть втратити доступ до послуг у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я на місцевому рівні, оскільки нова адміністрація США прямо виключила цю тему з переліку винятків щодо фінансування, що призвело до скасування відповідних програм (КІІ 05/03/2025 б).

У таких сильно постраждалих містах, як Ізюм, через програму USAID безпосередньо підтримувалися медичні заклади — закуповувалось обладнання, проводилися навчання персоналу. Ця допомога наразі зупинена, попри те, що громади й надалі її потребують (Suspilne 13/02/2025).

Скасування фінансування з боку США також серйозно впливає на лікування ВІЛ/СНІДу. Поставки антиретровірусних препаратів були призупинені (принаймні тимчасово), що безпосередньо загрожує життю людей з ВІЛ. (Suspilne 20/02/2025 and 13/02/2025). Недостатня кількість ліків не лише безпосередньо впливає на людей, які інфіковані ВІЛ/СНІДом, але й може мати серйозні наслідки для здатності ВІЛ-інфікованих матерів народжувати здорових дітей. (Suspilne 20/02/2025). Люди у віддалених районах, які раніше отримували безкоштовне лікування за підтримки США, тепер мають обмежений доступ до антиретровірусних препаратів через збої в поставках (КІІ 05/03/2025 б; Suspilne 13/02/2025). Раніше за рахунок коштів USAID також закуповувалися тести на гепатит В і С, сифіліс та ВІЛ — без цього втрачається змога ефективно виявляти захворювання та дбати про сексуальне здоров'я населення (Suspilne 13/02/2025 and 15/02/2025).

Послуги із захисту

У 2024 році послуги із захисту, профінансовані США, охопили 650 000 осіб. У 2025 році принаймні така ж кількість людей ризикує не отримати цю критично важливу допомогу. Скорочення також вплинули на державні послуги соціального захисту, хоча масштаби довгострокових наслідків поки що невідомі. Попри відсутність повних даних щодо впливу скорочення фінансування на членів Кластеру захисту, точно відомо, що щонайменше десять міжнародних і національних організацій зазнали значного впливу, а сім із них були змушені повністю припинити надання критичних захисних послуг. Понад 80% учасників напряму з гендерно обумовленого насильства (ГОН) і 20% учасників напряму протимісної діяльності повідомили про вплив замороження та подальшого скорочення фінансування (КІІ 07/03/2025 с).

У сфері загального захисту найбільш уразливими до припинення діяльності через скорочення фінансування є південні області — Херсонська, Миколаївська та Одеська, де раніше працювала значна кількість організацій, які отримували підтримку США. Західні та центральні області, зокрема Львівська, Кіровоградська, Рівненська та Волинська, також, ймовірно, зазнають впливу, оскільки пріоритет буде надано територіям із вищим рівнем потреб. Ці області приймають значну кількість ВПО та часто беруть участь в евакуації населення, однак їхні спроможності

¹ Області, що межують з російським кордоном - це прикордонні з Росією області, які найбільше постраждали від війни: Чернігівська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Харківська, Херсонська, Миколаївська, Одеська, Сумська та Запорізька області.

з прийому й розміщення будуть обмежені через перебої з фінансуванням. Один із ключових інформаторів також назвав Дніпропетровську, Харківську, Миколаївську та Запорізьку області як регіони, де програми із захисту, зокрема у сфері захисту дітей та реагування на ГОН, зазнають суттєвих скорочень (КІІ С 07/03/2025).

Станом на середину березня 2025 року серед основних прогалин, які прогноуються у сфері захисту, були: діяльність з підтримки евакуації (бюрократичний супровід, соціальний супровід, підтримка людей з інвалідністю), моніторинг у сфері захисту, бюрократичний супровід, підвищення обізнаності щодо ГОН та надання юридичної допомоги. Також зазнали впливу простори для жінок і дітей — деякі з них були змушені зачинитися, що поставило під загрозу доступ до послуг із реагування на ГОН для до 500 000 осіб (КІІ 07/03/2025 с; КІІ 11/03/2025; КІІ 05/03/2025 с).

Будь-яка діяльність, що фінансувалась США та стосувалась питань гендеру, інклюзії або прав ЛГБТК+ спільнот, імовірно, була скорочена, оскільки 93% опитаних жіночих і правозахисних організацій повідомили, що змушені були закрити щонайменше одну програму з питань різноманіття, справедливості та інклюзії. Деякі організації навіть прибрали згадки про подібні програми зі своїх проєктних документів. Це, ймовірно, матиме різко негативний вплив, особливо на жінок і дівчат у найбільш постраждалих від війни регіонах сходу та півдня України, а також на ЛГБТК+ спільноти загалом, які тепер матимуть значно обмеженіший доступ до спеціалізованих послуг (UN Women 12/03/2025; КІІ 03/03/2025).

Допомога в забезпеченні продовольчої безпеки та засобів до існування

Скорочення фінансування гуманітарної сфери і проєктів з розвитку вже суттєво вплинули на доступ людей до засобів до існування та (в меншій мірі) до продовольчої безпеки. Згідно з опитуванням Кластера продовольчої безпеки, найбільше постраждали програми саме з підтримки доступу до засобів до існування. Йдеться про допомогу у сфері сільського господарства, тваринництва та птахівництва — понад 20 000 людей залишилися без підтримки. Ще понад 15 000 осіб втратили доступ до програм підтримки несільськогосподарської зайнятості — професійної освіти, тренінгів та підтримки малого і середнього бізнесу. Лише 17% організацій, що заповнили відповіді опитування, повідомили про прямий або опосередкований вплив на програми роздачі продуктів — це торкнулося приблизно 3 500 людей. Майже половина (44%) організацій, які повідомили про перебої, працюють у прифронтових регіонах на сході України — у Дніпропетровській, Донецькій, Луганській, Харківській та Запорізькій областях, де потреби у продовольчій безпеці та засобах до існування залишаються критичними.

Члени кластера також повідомили про перебої в роботі програм грошової допомоги на їжу — 30% організацій зазначили, що через скорочення фінансування не можуть продовжувати ці програми (Food Security Cluster 03/03/2025). Варто враховувати, що ці

цифри ґрунтуються лише на даних 43 організацій, які відповіли до початку скорочень. Реальна кількість постраждалих програм у сфері продовольчої безпеки та засобів до існування може бути значно вищою (Food Security Cluster accessed 10/03/2025).

З огляду на зменшення обсягів фінансування, донори вже почали надавати перевагу допомозі більшій кількості людей з використанням обмежених ресурсів. У такій ситуації громади на лінії фронту та у віддалених районах можуть зіткнутися з ще більшими труднощами в доступі до продовольчої допомоги та засобів до існування, оскільки доставка в такі регіони зазвичай дорожча та ризикованіша. Обмежені ресурси також можуть призвести до скорочення присутності організацій у віддалених районах і зменшення збору даних, через що більше людей у потребі можуть залишитися поза увагою (КІІ 07/03/2025 d).

Замороження та скорочення фінансування також ставлять під загрозу підтримку сільськогосподарської інфраструктури — наприклад, ремонт систем зрошення, який планувалося здійснити за рахунок американського фінансування. Це ще більше ускладнить ведення сільського господарства (КІІ 07/03/2025 d). У 2025 році зниження врожайності може змусити деяких фермерів обробляти забруднені вибухонебезпечними предметами та мінами поля, щоб компенсувати втрати. Це створює серйозні ризики для безпеки, особливо зважаючи на те, що частина операцій з розмінування — які також фінансувалися США — наразі зупинені (КІІ 07/03/2025 d).

4.2.6 Допомога ВПО в колективних центрах проживання

38 000 осіб, які мешкають у 359 колективних центрах проживання, що отримують підтримку від членів Кластера з координації управління таборами (CCCM), які фінансуються Агентством США з міжнародного розвитку (USAID/ВНА), дуже ймовірно залишаться без життєво важливих послуг через скорочення фінансування. Цей вплив може також поширитися орієнтовно на 66 600 осіб у 939 таких центрах по всій Україні, які підтримуються як за кошти ВНА, так і іншими організаціями, що наразі змінюють пріоритети у відповідь на зміну фінансової ситуації. Щонайменше десять із 18 членів Кластера з координації управління таборами повідомили, що постраждали від скорочення фінансування (КІІ 04/03/2025 b). Оскільки першочергово фінансування спрямовується у прифронтові регіони, колективні центри на заході України, попри те що вони приймають багато новоприбулих ВПО, ризикують залишитися без належної підтримки. Колективні центри в областях, що розташовані ближче до лінії фронту та російського кордону, переповнені, але, ймовірно, отримуватимуть додаткову підтримку — зокрема, від Гуманітарного фонду для України — через своє географічне розташування.

Основні прогалини у програмах Кластеру з координації управління таборами будуть пов'язані зі скороченням спроможностей щодо прийому новоприбулих та нестачі підтримки для людей у стані тривалого переміщення. Це стосується, зокрема, надання непродуктивної допомоги (NFI) та ремонту інфраструктури — як-от заміни туалетів чи встановлення пандусів для людей з інвалідністю. У центральних і східних регіонах деякі члени Кластеру з координації управління таборами за погодженням з USAID продовжують реагування, але лише у випадку нових переміщень. Водночас люди, які перебувають у стані тривалого переміщення — особливо літні люди, люди з інвалідністю або з обмеженою мобільністю — залишаються без необхідної допомоги та зростаючими потребами. У довгостроковій перспективі це може призвести до того, що все більше людей повертатимуться до небезпечних районів, включаючи тимчасово окуповані території та зони поблизу лінії фронту (KII 04/03/2025 b).

Місця тимчасового перебування (притулки) та непродуктивна допомога

Призупинення та припинення фінансування з боку США, ймовірно, призведе до зриву програм із забезпечення місцями тимчасового перебування (притулками) та надання непродуктивної допомоги, які були заплановані на 2025 рік для щонайменше одного мільйона людей (KII 13/03/2025 a; KII 11/03/2025). З огляду на те, що першочергову увагу приділяють прифронтовим територіям та районам із найвищим рівнем гуманітарної потреби, найбільші прогалини в наданні допомоги очікуються в районах, розташованих на відстані 100–200 км від лінії фронту, а також у центральних, західних і північних областях. Ці регіони можуть бути поза пріоритетом, попри те що там досі є потреба у підтримці для внутрішньо переміщених осіб, які мешкають у колективних центрах або в будинках, постраждалих внаслідок авіаударів (KII 13/03/2025 a). Літні люди з обмеженою мобільністю, найімовірніше, будуть серед тих, хто постраждає найбільше від таких прогалин. Один із ключових інформаторів також зазначив, що зростає занепокоєння щодо сімей, які формально не належать до вразливих категорій, але чия здатність справлятися з труднощами поступово виснажується через недостатній дохід і зтяжні соціально-економічні наслідки війни. Через скорочення фінансування такі сім'ї, найімовірніше, не потрапляють під критерії отримання допомоги і можуть залишитися в небезпечних або неналежних для проживання умовах (KII 13/03/2025 a).

Найбільшою прогалиною у сфері надання місць тимчасового перебування (притулків) та непродуктивної допомоги, ймовірно, стане зниження спроможності до екстреного реагування після авіаударів. Через фінансову невизначеність багато організацій-членів Кластеру зі забезпечення місцями тимчасового перебування (притулків) були змушені призупинити свою діяльність у надзвичайних випадках, навіть попри отриманні спеціальні дозволи. Один із інформаторів навів Сумську та Чернігівську області як приклади регіонів, де наявні потужності вже не

відповідають масштабам потреб. За його словами, здатність Кластера залучити декілька організацій безпосередньо після обстрілу або авіаудару значно знизилася, особливо у випадках, коли атаки відбуваються у вихідні дні. Національні та місцеві громадські організації, які раніше мали змогу оперативно реагувати за межами робочого часу, тепер припинили діяльність через скорочення фінансування (KII 13/03/2025 a). Показовим прикладом наслідків є нещодавня атака на місто Добропілля в Донецькій області, яка зруйнувала або суттєво пошкодила щонайменше вісім п'ятиповерхових житлових будинків. Водночас Кластер зі забезпечення місцями тимчасового перебування (притулків) не зміг мобілізувати ресурси для реагування на потреби постраждалих (OHCHR 08/03/2025; KII 13/03/2025 a).

За словами того ж інформатора США раніше надавали значну підтримку в межах зимового реагування у довгостроковій перспективі — зокрема, через утеплення житлових приміщень. Реалізація заходів з підготовки до зимового періоду 2025–2026 років зараз перебуває під загрозою через можливу нестачу фінансування, якщо інші донори не закриють цю прогалину (KII 13/03/2025 a). Також очікується, що ремонти житла в рамках гуманітарного реагування — поза межами початкового екстреного реагування — стануть однією з найбільших прогалин, особливо в регіонах, які не входять до пріоритетних (KII 13/03/2025 a).